

משניות

יבין תפארת ישראל ובוועז

עם כל המפרשים כאשר נדפס במקום

חזקת והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ה

חזקת והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

ועם ענין אהת והמשים הוספות חדשות

"פרדס" תשי"ג

משניות

סדר קדשים

עם

(א) פירוש רבינו עובדיה מברטנורה ז"ל . (ב) תוספת יום טוב לתגים יום טוב ליפמאן בהדר נתן הלוי העליר ז"ל .

(שני אלה הוגו עתה ע"פ הדפסותיהם הראשונות וע"ז דטרו השבועים שרבו מאד בהדפסות שאחריו).

(יב) חרושים מס' זרע יצחק מהג"מ יצחק חיות ז"ל .
(יג) חרושים מהג"מ אלעזר ז"ל אבד"ק בראדי .
(יד) מלא הרועים מהג"מ יעקב צבי יאליש ז"ל מו"טוב , [בהוספות רבות] .

(טו) משנת רב [ברוך טעם] מהג"מ ברוך פרענקל תאומים ז"ל אבד"ק לייפניק [בהוספות רבות] .
(טז) בית שאול מהג"מ יוסף שאול הלוי נאמאזנאהן ז"ל אבד"ק לטוב , [בהוספות רבות] .

(יז) חרושים מהג"מ משלם זלמן אשכנזי ז"ל אבד"ק לובלין .

(יח) נמוקי הגר"ב מהג"מ יהודה בכרך ז"ל אבד"ק סיני .

(יט) דרכי המשנה וכללותיה מהג"מ יעקב האגזי ז"ל (מספר עץ חיים) .

(כ) תולדות רבינו הקדוש מס' בית רבי .
(כא) דקדוק לשון המשנה מהג"מ שלמה לעווזאהן ז"ל .

(כב) העתקת המלות הלועזיות מהרב ר' מאיר דארמיצער ז"ל .

(ג) מהרש"א (חא"ט) מהג"מ שמואל אליעזר הלוי אידלש ז"ל אבד"ק אוספראה .

(ד) תוספות חרושים מהג"מ שמשון חסיד ז"ל מאלפנא (בעה"ט נורת שבון) ומהג"מ שאול ז"ל אבד"ק אמשטרם (בעה"ט בנין אריאל) ועוד מגאוני זמנו (כמ"ט באמסטרם בשנת לח"ת) וחרושים רבים מהר"ז ומהרמ"ז הכהן בלך ז"ל (כמ"ט בוילנא והוראנא תקע"ח) .

(ה) תוספות ראשון לציון מהג"מ ישעיה ברלין (פיק) ז"ל .

(ו) שנות אליהו על סדר דעים }
(ז) אליהו רבא על סדר מדרות } מרבינו אליהו ז"ל
(ח) באורי הגר"א על תמיד (הגר"א מוילנא) } מדות וקנים

(ט) תוספות רע"ק מהג"מ עקיבא איגר ז"ל אב"ד ור"ס דק"ק פונא והמדינה .

(י) חרושים מהג"מ לוי יצחק ז"ל אבד"ק ברדישוב .

(יא) חרושים מספר לשון הזהב מהג"מ דוד מעבלי כ"ץ שיף ז"ל אבד"ק לונדון והמדינה .

ועל כל אלה הוספנו כהבטחתנו בתחלת ההדפסה

שבע ושלישים הוספות חדשות נכבדות

ובמשך ההדפסה הוספנו עליהן עוד

ארבע עשרה הוספות חדשות

כוללות פירושים חדשים והגהות מגאוני קדמוני ובתראי ורבים מהם היו גנוזים עד כה בכתבי יד קדשם שעין הדפוס לא שופתם עוד , והנם נקבים בשמותיהם מעל"ד .

ואלה שבע ושלישים ההוספות החדשות :

(טו) **חדושי מהרי"ח** על כל שתא סדרי משנה, מהג"ם זאל חסיד ז"ל מאמטשוסלאוו (ככל ספרי המשניות (תז ממשניות ר' דובראוונא) לא נדפסו חדושי רק על סדר זרעים ומהרות בלבר).

(טז) **ספר יעיר קנו** על מסכת קנים, מהג"ם מנתם אליעזר ז"ל בנו של בעה"ם עטרת ראש.

(יז) (כת"י) **הגהות וחדושים** לסדר נשים ונוזקין, מהג"ם צבי הירש קאלישער ז"ל אבד"ק טהארן (בעה"ם מאוניס למש"ס).

(יח) (כת"י) **הגהות וחדושים** מהג"ם אליהו גוטמאכער ז"ל אבד"ק גרידיץ (בעה"ם צפת פענת).

(יט) (כת"י) **צבי תפארת** מהג"ם צבי הירש ז"ל (נכחו של בעה"ם חסם צבי ז"ל) אב"ד ור"מ דק"ק ברלין והמדינה (בעה"ם צבי לצדיק והגהות על הש"ס).

(כ) **הגהות הרש"ש** מהג"ם שמואל שמראשון ז"ל, ועליהן נלוו גם הערות (מכ"י) מבנו הג"ם מתתיהו ז"ל.

(כא) (כת"י) **שער הציונים** לסדר זרעים מהג"ם ישכר ז"ל (בעה"ם פתחי שערים).

(כב) (כת"י) **בן אריה** חדושים לסדר מועד ונשים מאת הג"ם זאב בן אריה ז"ל אבד"ק מעלו (בעה"ם הגהות בן אריה על הש"ס).

(כג) **מעיני יהושע** על מסכת מדות קנים ואהלות, מהג"ם יהושע העליר ז"ל אבד"ק מעלו (בעה"ם דברי יהושע חסן יהושע וכו').

(כד) (כת"י) **חלופי גירסאות ושנויי נוסחאות** ע"פ ספרי משניות מדפוסים ישנים, וע"פ תלמוד בבלי וירושלמי, ונכללו בהם הגהות בעל שיטה מקובצת לסדר קדשים.

(כה) (כת"י) **אור גדול** מהג"ם ירום יהודה ליב פערלמאן ז"ל הנודע בשם "הגדול דמינסק".

(כו) (כת"י) **יתרון האור** חדושים רבים מהמפרש **אור גדול** הג"ל, שלא יכלם הגליון במקום, בסדרי מועד נשים נוזקין וקדשים, נדפסו בסוף כל הלך.

(כז) (כת"י) **חשק שלמה** חדושים מהג"ם שלמה הזקן ז"ל. מו"צ דק"ק ווילנא.

(כח) (כת"י) **משנת רב יוסף** לסדר זרעים ומהרות, מהג"ם יוסף רייזין ז"ל אבד"ק סלאונים (בעה"ם ש"ח ערות ביהוסף וכו').

(כט) (כת"י) **הגהות** על סדר מהרות מהג"ם יעקב וויידנפעלד ז"ל אבד"ק הריטלאו.

(ל) (כת"י) **גליון מהרא"י** לסדר זרעים מהג"ם אברהם יונה יעזובין ז"ל מהוראדנא (בעה"ם נוסף מהרא"י על הרמב"ם).

(א) **פירוש רב האי גאון** ז"ל על סדר מהרות.

(ב) **פירוש הריבב"ן** למס' שקלים, מרבינו יהודה ב"ר בנימין הרופא ז"ל ממשפחת הענוים.

גם הצגנו לקוטים למס' שקלים מכת"י קדמוני משנות המאה הראשונה לאלף הששי.

(ג) (כת"י) ספר **מלאכת שלמה** על כל שתא סדרי משנה מהקדוש הג"ם שלמה העדני ז"ל (יכול כשמונה מאות דפים (פאליא) ככתב רש"י ספרדי, והכ"י הזה ביד הרחיד"א ז"ל ותחום שמו עליו, ומזכירו לשבח כשה"צ בסעיף אות ש' סמן נ"ז ובמס'ס אוח מ' סו' קכ"ד). [בסדר זרעים ומהרות הוצג אצל פנים המשניות].

(ד) **פי' תפארת ישראל** להג"ם ישראל ליפשיץ ז"ל אב"ד דק"ק דאנצין. עם הלכתא גבירתא לסדר זרעים ומועד. בפירושו נעשה חדש ומועיל להכדיל בין הפשט ובין הפלפול, ונדפסו זה לגמט זה בשם "יכין", ו"בועז" כאשר עשה הגאון המחבר ז"ל בפירושו הארוך לסדר טהרות שנדפס בתוצאה זו. — גם נתקנו בו אלפי שבושים ושעיות הדפוס שנפלו בהוצאות הקדמות.

(ה) (כת"י) **פירוש הארוך** לבעל **תפארת ישראל** ע"ס מהרות (תחת פירושו שנדפס עד כה) פירוש נפלא מאד. וקרא שמו בהקדמתו **עטרת תפארת** והיה ספון בכ"ק. גם נלוו עליו "הלכתא גבירתא" ופתיחה "מראה כהן" ו"קרית ארבע".

(ו) **מסגרת זהב** מהג"ם ברוך יצחק ליפשיץ ז"ל בנו של בעל הפירוש תפארת ישראל.

(ז) **שנות אליהו** למס' שבת מרבינו אליהו ז"ל (הגר"א מווילנא). עם הערות מהג"ם נפתלי הירץ הלוי ז"ל אבד"ק יפו.

(ח) (כת"י) ספר **משנה ראשונה** באור נפלא על סדר זרעים מהג"ם אפרים יצחק ז"ל דיין ומו"ץ בק"ק פרעמישלא, בני דינא רבא של הצדיק הג"ם יוסף אשר עתרינבערג ז"ל.

(ט) (כת"י) ספר **משנה אחרונה** באור נפלא על סדר מהרות מהג"ל (שניהם יכלו ככתב יד ערך מאה ושבעים באנצין).

(י) (כת"י) ספר **יש סדר למשנה** לסדר זרעים ומועד, מהג"ם ישעיה ברלין (פיק) ז"ל, בעה"ם תוספות ראשון לציון.

(יא) **חזון נחום** להג"ם אליעזר ב"ר יעקב נחום ז"ל, לקוטים מספרו להרכה מסכתות מס' קדשים ומהרות.

(יב) **יין הרקח** חדושים להרכה מסכתות, מהג"ם אלעזר ז"ל אבד"ק בראדי וואמשטרדם (בעה"ם סעשה רוקח על התורה וכו').

(יג) **בית מאיר**, חדושים להרכה מסכתות, מהג"ם מאיר פוזנר ז"ל, אבד"ק שאמלאנד והמדינה (בעה"ם בית מאיר על הש"ס ושרע וכו').

(יד) **מעשה ארג** מהג"ם יצחק יהודה איזיק ז"ל סקאטארנא למסכת מכשירין, זכים, וסבל יום.

- (לא) **תפארת יעקב** תקינים והערות לפי תפארת ישראל מהג"ם יעקב צבי שפירא ז"ל אבד"ק אסטריץ.
- (לב) (כת"י) **אהבת איתן** מהג"ם אברהם אבלי ז"ל אבד"ק ווערזאן.
- (לג) (כת"י) **תוספות אנשי שם** לסדרי זרעים וטהרות. ילקוט חדש ונפלא מבחרי מבארי המשנה ומפרשיה. גלקטו מספרים נבחרים רבים מאד.
- (לד) (כת"י) **לקוטים באורים נפלאים** לסשניות. גלקטו ונאכפו מספרים רבים, ממבחי מפרשי המשניות.

- (לה) (כת"י) **ציונים**. מראה מקומות לדברי המשנה בבבלי ירושלמי, תו"כ, תוס', רא"ש, מיימוני, סמ"ג, טור, שו"ע, והרבה שו"ת.
- (לו) **הקדמת הרמב"ם** ז"ל לסדר זרעים (סוגרת ע"פ משניות ד' נאפולי משנת רנ"ב), עם הגהות מהר"י ברלין ז"ל. גם **הקדמת הרמב"ם** ז"ל לסדר טהרות (סוגרת ע"פ כ"י מרכינו בצלאל אשכנזי ז"ל) ומביבה הערות מלוקטות מס' מי נפתח.
- (לז) (כת"י) **חלוקת הקדמות הרמב"ם** ז"ל מסדר טהרות לסימנים מהג"ם יהודה אלבוטני ז"ל, (מכ"י שנכתב בשנת ה'רס"א)

גם הוספנו בו: א) הקדמת הרע"ב ז"ל לסדר טהרות עם הערות מס' חזון נחום. ב) דברי המו"ל את פירוש הרע"ב בראשונה סתוך הכ"י, בוויניציא שנת ש"ז. ג) דברי המו"ל את פירוש התו"ט בראשונה, בשנת שע"ה. ד) הסכמות הגאונים בעל עוללות אפרים והשל"ה על התו"ט.

עוד זאת עשינו לתועלת הלומדים, כי הדפסנו פנים המשניות לספר שנות אליהו להקל על הלומד שיהיה הכאור קרוב להמשנה על אחר. — גם הצננו בראש העמודים את שם הפרק כפי שהוא בנמרא, לפי שהראשונים בהראותם לאיזה פרק יקראו בשמו.

הוספות על התוספות

אמרו המדפיסים: לכל ההוספות הרבות והנכבדות הנ"ל שעטרנו בהן את המשניות לא אמרנו עוד די, ולא נראינו במלאכת הגדולה הזאת, וב"ה אורנו היל, ויגענו ומצאנו עוד ארבע עשרה טרנליות טובות להוסיפן בעמרת המשניות. לפאר ולתפארת, ולתועלת רבה. ואלה הן:

- (א) **פירוש הראב"ד** ז"ל למסכת קנים.
- (ב) **סלע המחלוקת** כולל השגות הר"ה על פי' הראב"ד.
- (ג) **פירוש הרא"ש** למס' קנים, עם תקונים מס' יעיר קנו.
- (ד) **פירוש למס' אבות ממחזור ויטרי** לרבינו שמחה ז"ל תלמידו של רש"י ז"ל, ומיחסו לרבינו יעקב ב"ר שמשון ז"ל בן דורו של רבינו תם ז"ל (הפירוש הזה נדפס פעם אחת במחזור ויטרי ע"י חברת מקיצי נרדמים, והחברה נתנה לנו לברנו הזכות לעטר בו את המשניות). והצננו עליו גם נוסחת כתב יד אחר שנמצאו בו שנויים רבים וגדולים.
- (ה) **סדר תנאים ואמוראים ממחזור ויטרי** הנ"ל ולא נדפס בו רק כחציו, והשלמנוהו כלו ע"פ כ"י מינכען וע"פ כ"י הרהי"ד"א ז"ל עם הערות הרהי"ד"א עליו.
- (ו) **באור מהרש"ה** לפירוש מחזור ויטרי הנ"ל, סאת הג"ם שמעון הלוי איש הורוויץ ז"ל אבד"ק לייפציג.
- (ז) **הוספות לתוספות ראשון לציון** להג"ם ישעיה

- ברלין ז"ל, שלא נדפסו רק במשניות דיהרנפודט בשנת תקס"ז, והמשניות ההם יקרי המציאות מאד.
- (ח) **מדרש שמואל** להג"ם שמואל די אוזידא ז"ל לפ' ש"ח.
- (ט) **באור הגר"א** ז"ל למסכת אבות.
- (י) **פירוש זרע יצחק** למסכת אבות להג"ם יצחק חיות ז"ל (נדפס בשלמות).
- (יא) **רוח חיים** להג"ם חיים מוולאזין ז"ל לפרק שנו חכמים (הוצג על הגליון בתוך הלקוטים).
- (יב) **לקוטי בתר לקוטי** מספר שושנים לדוד, בית דוד, משנת חכמים, אמתחת בנימין, הון עשיר ולחם שמים. מלבד אלה שנדפסו על הגליון בתוספות אנשישם ובלקוטים.
- (יג) **חדושים והגהות** מהג"ם אברהם שמעון מרוב ז"ל אבד"ק קיידאן (בעל ההגהות וחציונים לס' הלכות גדולות):
- (יד) **ציור חדש ונפלא לתבנית הבית ולמזבח** ע"פ שמת בעל הפי', תפארת ישראל, מצויר בדקרוק רב ע"י חכם סומחה (כי הצויר שלו שנדפס כבר במשניות הפ"י הגהו משובש מאד)

מלבד פרק שנו חכמים שהוספנוהו במשניות אלה, שנשמט מרובי המשניות.

זכרון לראשונים

נפקד למוכר קצת מהספרים מדפוסים הקדמונים היותר מוכתרים, יקרי המציאות מאד שהיו לנו לעינים ולתועלת רבה לברור ההגה המדויקת ולנוסחאות ישרות, ואלה הם:

- (א) **משניות דפוס ראשון**, עם פירוש הרמב"ם.
- (ב) **משניות עם פי' הרמב"ם הר"ש והראב"ד**. ד' וויניציא (ש"ו).
- (ג) **משניות שנדפס ראשונה עם פי' הרע"ב**.
- (ד) **משניות עם פירוש הרמב"ם הרע"ב**.
- (ה) **משניות עם פי' הנ"ל**. ד' מנמובא (שכ"א—שכ"ג).
- (ו) **משניות עם פי' הנ"ל**. ד' באסיליאה (ש"ט).
- (ז) **משניות עם פי' הנ"ל**. ד' וויניציאה (שס"ז).
- (ח) **משניות שנדפס ראשונה עם התו"ט על ידי עצמו**.
- (ט) **ד' פראג (שע"ה)**.

- (ס) **משניות שנדפס ג"כ ע"י בעל התו"ט בעצמו עם הוספות רבות**. ד' קראקא (ת"ג).
- (י) **מתניתא דבני מערבא**, שהא סדרי, נדפס מכ"י שנמצא בארץ הקדם. ד' קעמברידזש (תרס"ב). (והוא יקר המציאות, כי לא נדפסו ממנו רק כעש עקועמפלארים).
- (יא) **ירושלמי דפוס ראשון**. ד' וויניציאה (רפ"ה?).
- (יב) **תלמוד בבלי, מסכתות רבות**. ד' וויניציאה (רפ"א—רפ"ו).
- (יג) **כל הש"ס בבלי שהניה אותו הריעב"ץ ז"ל וסידר אותו להדפסה עם ציונים מהחל ועד כלה**, ועל גלויותיו חדושו והנהותיו. דפוס פפד"ם (תס"ב—תע"ד).
- (יד) **אלפסי דפוס הראשון**. ד' קושטא (רס"ט) (יקר המציאות מאד).
- (טו) **ספר דקדוקי סופרים**. מאיר העינים בנוסחות כ"י רבים.
- (טז) **ספר ערוך השלם** להרה"ג ההכ"ס הרב יתודה ד"ר קאהוט ז"ל.

ועוד ספרים רבים כאלה שהיו לנו לעינים ולתועלת רבה במלאכתנו מלאכת שמים הזאת

ואלה הספרים הנבחרים אשר מהם נלקטו תוספות אנשי שם (הנ"ל אות ל"ד).

אפיקי יהודה. (ח) מי נפתוח חלק שני על אהלות נגעים ופרה כתב יד המהבר הנ"ל. (ט) כנסת ישראל להג"ם גדליה ליפשיץ ז"ל. (כ) פאת השלחן להג"ם ישראל משקלאב ז"ל בעל תקלין חרה"ן. (כא) צניזר שמשון להג"ם יעקב שמשון סיניגא ז"ל. (כב) נמוקי הגר"ב להג"ם יהודה בנר ז"ל. (כג) יין הרקח להג"ם שמתח ויאל הכהן ז"ל. (כד) עש המערכת להג"ם שמעון ל"ש ז"ל. (כה) רץ למשנה להג"ם צבי הירש ב"ר וואלף ז"ל אב"ד קקנין. (כו) תא הרצים להג"ל. (כז) משנת ר' נתן להג"ם צבי אויערבאך ז"ל. (כח) לקוטי המשנה להג"ם שרגא פייוש פרענקל ז"ל בעל ס' ציון לדרש. (כט) קול סופר להג"ם חיים סופר ז"ל בעהמ"ס ס' סתנה חיים. (ל) זכרון יהודה להג"ם יהודה זונרל ב"ר נחמיה ז"ל. (לא) אומץ יוסף להג"ם יוסף יהודה ז"ל ריין דק"ק ברעסלויא. (לב) זרע קודשנו לג' עת לחננה. (לד) אמרות טהורות. שלשה להר"ש פריינד ז"ל.

(א) לחם משנה על משניות להג"ם משה ב"ר נח יצחק ליפשיץ ז"ל נדפס בקראקא שצ"ו בהסכמת הסדרש"א והב"ח. (ב) עין חיים לה"י חגוי ז"ל. (ג) באר אברהם ומי באר להג"ם אברהם ב"ר חיים ליסקר ז"ל. (ד) לקט הקמח להר"ם חגוי ז"ל. (ה) קול הרמ"ן להר"ם זכותא ז"ל. (ו) לחם משנה להג"ם אורי פייוש ח' זוביל האמילבורג ז"ל. (ז) הון עשיר להג"ם עמנואל ח' ריקי ז"ל. (ח) לחם שמים ח"א להרע"ב ז"ל. (ט) לחם שמים להג"ל ח"ב, ומשנה לחם הנספות לח"א. (י) מים חיים לבעה"ט ספר פרי חדש. (יא) פי שנים פי' הרא"ש לסדר וריעים עם הרבה חדושים מהמ"ל הר"י אלישע גאליץ ז"ל. (יב) בית דוד להג"ם דוד קורינאלי ז"ל. (יג) שושנים לדוד להג"ם דוד פארו ז"ל. (יד) אמתתה בנימין להג"ם בנימין וואלף פרידבורג ז"ל. (טו) בני יששכר להג"ם יששכר בער בן מהרש"א ז"ל בעל נזירות שמשון. (טז) משנת חכמים להג"ם משלם מקדעניץ ז"ל. (יז) נפתוח להג"ם יהודה ליב ערל ז"ל בעל

ומלכד כל אלה נאכפו אליו פנינים יקרים מהרבה מפרשי הש"ס בבלי וירושלמי, ימפרשי הרמב"ם והמור הש"ע.

ראשי תבות בשנויי נוסחאות.

נכס מתניתא דתלמודא דבני מערבא. הכ"י הזה מולאו מלחן הקדש ויש לאוסי מוכיחים עכ"ל הזה לפי הכ"י יוסף אשכנזי ז"ל המנהג נספר מלאכת שלמה. כ"י"ר כ"י רומא (גמרא). משב"ב משנה עכנבלי (דפוס ראש). משב"ר משנה שנירובלמי (דפוס ווייליא). משד"נ (או ד"ג) משניות דפוס נאפולי. (כוא הדפוס הכאסון של המשניות עם פי' הכתנ"ס. שנת כ"ג). משד"פ משניות ד' פינזו משד"נ"פ משניות ד' נאפולי ופינזו: צה"מ ליון המשנה (עכנבלי או פינזו). ש"ץ שנויי נוסחאות.

ר"י דפוס ווייליא. ד"ס אקדוק סופרים. ד"ג מ' משד"ג. ד"פ משניות עכ"ס פי' סמ"ע דפוס ראשון, דפוס סבלא (שע"ס). ד"ק דפוס קושענינא (כ"ה). ד"ק משניות עכ"ס פי' כמ"ע דפוס ש"ט, דפוס קראקא (נדפס ג"כ פי' המחבר תו"ט עם האספות). ד"ד דפוס ראשון. ד"ש דפוס טלנוניק (גמרא). ד"ש דפוס שולניט. כ"י"א כסב יד אוקספורד (גמרא). כ"י"ה כ"י המתרגם (גמרא). כ"י"ל כ"י לונדון (גמרא). כ"י"ם כ"י מייכען (גמרא). כ"י"פ כ"י פלורין (גמרא). כ"י"פ כ"י פאריו (גמרא). כ"י"ק כ"י קעמברידזש כוא ספר משניות שנדפס בקעמברידזש מהכ"י המונה עם בלו"ג הקפריס.

הקדמת הרמב"ם לסדר קדשים (מגוהת מספר מלאכת שלמה)

הקדמת אחד שחברו שער המסחה. וזה השער ישרף כמו שמצוה בתורה. ואילו אחד לשלש האמור באחרי מות: וביום ראשון של חג הסוכות מקריבין מוסף על הזמדים פרים י"ג. אילים שנים. כבשים י"ד. כולם עולות. ושער לחסחת. כנאל מנין הכל שלשים. וכן הוא קרבן כל יום מו' ימי החג. ר"ל שני אילים י"ג כבשים ושער חסחת. אבל הפרים הילכים ויחתיים מהן אחד בכל יום. עד שנמלא בית הפזישי פרים שבעה אילים שנים כבשים בני שנה י"ד כולן עולות ושער חסחת. כנאל הכל כ"ד: וביום השמיני מקריבין מוסף על התמידים פר ואילו ושבעה כבשים כולן עולות ושער לחסחת. ואילו הקרבנות שזכרנו שהם נקראים באלו הימים מוסף לפי שהם קרבן בזהוה היום מוסף על שני תמידין של יום אם חל אחת מהן להיות בשבת מקריבין מוסף שבת ואח"כ מוסף היום. עד שאם חל ר"ה בשבת הן מקריבין תהלה תמיד של שחר ואחריו מוסף שבת ואחריו מוסף ר"ח ואחריו מוסף היום ואח"כ תמיד של בין הערבים. ושומר השקור הוה. ועוד יזכר על זה בשערי ממסכת זבחים. ואילו הן קרבנות לצור מוחלטין בני הנקדשים תמיד. עליהן אין להוסיף ומן אין לגרוש. וכולן דוחין את השבת ואת העומאה. כמו שבארנו נספחים: וכבר נזכר לך שאין בקרבן לצור שלמים אלא שני כבשי עזרת בלבד. ואין בהן אשם כלל: ויש בקרבנות הצבור שני מיני החסחת. ר"ל שאוכלין מותרה ושזורין מותרה. והוא שער של יום הכפורים לדוד: החמין השני הוא קרבן יחיד ומקל לה' חלקים: החלק הראשון שיחא יחיד חייב קרבן על מעשה שעשה או לדבר דבר: החלק השני שיחתיב קרבן על ענין מן הענינים שיש בו נגוה: והחלק ה' שיחתיב ציב על שוט ענין מן הענינים שיהיו כנסיו: והחלק ה' שיחתיב [בזה] בבעיט זמן ידוה החלק החמישי שיחתיב ציב דרך נדבה: החלק הראשון הוא כמו שאבאר. והוא שהכריות העובר עליהן בשונג קרבן יחיד. והם מי שביטל מעשות הפסח בזמנו או ביטל מילה או מגדף. כמו שבארנו העטם ציב בשני ממסכת הוריות ועוד נבאר אותו גם כן בתחלת כריתות: ושאר השלשה ושליש כל העובר על אחד מהן בשונג חייב קרבן חסחת. ואם נספסק לו אם עשה אם לא עשה חייב אשם תלוי. וזלתי מטמא מקדש וקדשו שאינו חייב על לא הדע אשם תלוי. כמו שיתבאר בתחלת כריתות: ובבבאר אלו הל"ג כריתות שחייב על כל אחד מהן קרבן כמו שזכרנו ע"ו ומטמא מקדש וקדשו. והקרבן שמקריבין על השנגה אשר חטול בלחה מכל אלו [המלות כמו שאבאר]: והוא אשם היה יחיד שנגה בע"ו מקריב השונג עו בת שנתה לחסחת. בין שיהיה יחיד הוה מלך או הדיוט או כהן משיח. ואם שנג בשומא מקדש וקדשו מקריב שבעה או שערות עוה. ואם אין ידו משנת לפי שהוא עני מקריב שני ציב יונה או שני תורים אז עולה אחד חסחת. ואם לין ידו משנת לכך מקריב שערות האופה כמו שבאר הכתוב. וכן בלחה השנגה אין הפרש שאם היה השונג מלך או הדיוט או כהן משיח: ואם היתה השנגה בלחה מלחה השלשים עזירות הפשרות. או יהיה חלוק בין השונגים: אם השונג בלחה מלחה היה יחיד משאר העם והוא שקראו הכתוב מעם הארץ. חייב שערות עוה או נקבה מן הארץ לחסחת: ואם היה הנשיא והוא המלך שאין למעלה ממנו במעלה מקריב שער עוה: ואם היה השונג כהן משיח. ועל פי התנאים אשר בארנו בשני מקריביו. וקריב פר בן בקר לחסחת. וזה הפר נטרף כמו שיתבאר בכרוב (ויקרא ד') והוא נקרא פר הגא על כל המצות: בקרבנות אדם אחד בן שחיב בהם העובר. אם בא על שפחה חרופה איהו שיהיה מן בני אדם בין שנג בין מויד. חייב איל אשם והוא הנקרא אשם זלתי. ונקרא ג"ל אשם שפחה חרופה. וכן מי שהכה בשוה פרופה מן ההקדש מעל והחייב איל אשם. והוא הנקרא אשם משניות על מנת שיהיה שונג. אבל אם היה מויד איהו חייב קרבן מעילה. לפי שההקדש איהו מחלט במויד אלא שומד נקדוהו כמו שבארנו בשני מקדוהו: וכן שנוהט העדות בשנוהט חייב קרבן. אם שקר בין שיהיה שונג או מויד. אם שנתבאר נב' מכריתוהו. והקרבן שחייב בו מי שמשקר בשנוהט העדות הוא כמו בשנוהט מקדש וקדשו בשוה. והקרבן שחייב בשנוהט הסקדון והוא מי שזכר בפסקון ושבע עליו ומשקר הוא איל אשם. וכן מי שגזל ושבע ומשקר הוא איל אשם. או יש לו נכסים משוה אדם בין משוהפות. או אבדה שמתא לו או גזל שגזל או אונאה שהוה איהו בשמא ומתן וכפר בלוחן נכסים שחייב לפרועם מחמת מלחה העניינין ושבע על זה חייב איל אשם והוה נקרא אשם גזילות. ואין הפרש שיהיה בכל זה שונג או מויד חייב איל אשם והואיל ושבעו וכמו שבארנו בחשיטי מקמא. וכשעבר אדם על שנוהט בשני בשנגה חייב קרבן כמו הקרבן שחייב מטמא מקדש וקדשו: אלו הן כל הקרבנות שחייב בהן היחיד כשעבר עזירה בשוה או בשמא כמו שחלקנו בזה החלק: והחלק השני שיחתיב קרבן על ענין מעשיינין שיש בו בעגמו והוא שיהיה זכ או מזרע או נפתא במת אם הוא מויד. ואין הפרש בין שנתמא בשונג או במויד. ומן החלק הוה ג"כ נדה ויולדת. והקרבן שחייב הזכ והזבה כשנפסחו הוה שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חסחת. והקרבן יולדת הוא כבש בן שנה לעולה ובן יונה או תור לחסחת. ואם היא עניה מקרבת [ב' תורים או ב' בני יונה אחד לעולה ואחד לחסחת. וקרבן מויד כשנתמא הוה שתי תורים או] שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחסחת וכבש בן שנה לאשם: וקרבן מזרע הוה שני כבשים אחד לאשם והוא הנקרא אשם מזרע ואחד לעולה וכבשה אחת לחסחת. ואם היה עני מקריב ב' תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחסחת: וביום הכפורים מקריבין הצבור פר ואילו ושבעה כבשים כולן עולות ושער חסחת כמו מוסף ראש השנה בשוה. ומקריבין עוד שער

ראיתי לדבר דבר בחלקי הקרבנות. ואכלול מיימה קודם שאתחיל לפרש הסדר הזה. ואשר הביאנו לך עם היות חלוקתן דבר מבוחר וכולן מוספין התורה ואי אפשר לחדש [בהן] ולא לדרקק. היות הענין הזה ר"ל ענין הקרבנות כבר אבד בעומותינו ימים ואין משגיחין בו אלא מעט מבני אדם ואין זכרו מורגל אלא שום אדם ואפילו נשא ונתן לו לפי שאין שם מעשה לקיים ההרגל ואין שאל ואין דורש ואין מבקש על שום דבר מן כל עיקר עד ששנתנו בו התכם הגדול עם הפכל מן המנון. ורוב החלמידים איי ידועים מן הקרבנות אפילו מה שאבאר בהם פסוקים רבים: והקרבנות שמיניין מבטלי חיים מקריבין אותן מחמשה מיני בטלי חיים בלבד. וכן האלף והבקר והעזים וקטני בני יונה וגדולי התורים: ובמיני הקרבנות הן ארבע. החסחת והאשם והעולה והשלמים או הדומה לשלמים ואין בזהוהו קרבן בשום פנים לא קרבן יחיד ולא קרבן לצור וזלתי אחד מאלה הדי' מינין או כולן: והעולה היא כשרפז כולה בין שהיא קרבן יחיד או קרבן לצור ואיהו בזה אלא מוכרי הארץ או הכפר על העוה וזהוה מן בני יונה והתורים ואין בשניהן הפרש בין זכר לנקבה: והחמאית שני חלקים הא' שמקריבים ממנו האימרים ויאלכו זכרי כוונה הנוחר בעורה. והשני שורפין הנוחר ממנו כמו שיתבאר וזהוה מן הזכרים ומן הנקבות ומה' המינים של בטלי חיים ג"כ: והאשם מקריבים ממנו האימורים ויאלכו זכרי כוונה הנוחר בעורה ולא יהיה כ"ל מוכרי הכבשים בלבד פעמיים מן הגדולים ופעמיים בין מן הקטנים. ועוד נבאר זה. ואין בקרבנות לצור אשם ואינו אלא קרבן יחיד לעולם: והשלמים מקריבין מהן האימורים בלבד. ואם הן קרבן יחיד נוטלים מהן הכבשים חוה וזון ויאלכו בעליהן הנוחר בכל ירושלים ר"ל בעליהן שהן מותרים לאכול לכל ישראל אכשים וגשים. ואם הם קרבן לצור יאלכו הכבשים הנוחר בעורה. וזכרי כוונה בלבד. ואין בהן מן העוף כל עיקר. ר"ל מן הזורים ומן בני יונה. אבל מקריבין שלמים מכל ג' מיני הכבשה. בין מן הגדולים בין מן הקטנים בין מן הזכרים בין מן הנקבות. וכן כל קרבנות לצור אינם באין אלא משלשה המינים לא מן התורים ולא מן בני יונה: והאימורים אשר זכרנו תחלה הוה שם נוטל על הדברים ששורפין ע"ו המנוח מן החסחת והאשם והשלמים. ואלו הדברים הם מה שאני אומר. אם יהיה המין שמקריבין ממנו השלמים מן הבקר. שורפין מן הקרבן כל החלב אשר על הקרב מפטים ואת שתי הכליות עם חבניהן ויותרת הכבד והוה הקלה התחתון היוגא ממנו. כמו שבבן מן הוד. ואילו הדברים בעלמך הן ששורפים מן השלמים אם יהי מן העוה. אבל אם יהיו מן האלף שורפין יותר על אלו הדברים האליה כולה עם החלויות הסמוכות לה. והן החלויות אשר בין הירכים שקורין אותם העצבים שדרתא. והדברים ששורפים מן השלמים כפי המין שהם ממנו כמו שביארנו. הן בעצמם ששורפין מן החסחת והאשם לא פחות ולא יותר. וכל אלו נקראים אימורים ר"ל הדברים שזהו לשרוף אותן: והגני אומר הקדמה ואחר כך אתחיל לדבר בחילוק הקרבנות כשב או כבש או כבשים או כבשים הוה בן שנה מן הארץ. ואם שה נוטל על מין הארץ ומין העוה. וכשהוה אומר שה בן שנה משמעוהו קטני האלף וקטני העוה. ובכ"ל שהוא אומר איל או אילים הוה בן שתי שנים מזכרי האלף. ובכל מקום שהוא אומר פר או פרים הוה בן ג' שנים מן הבקר. וכשהוה אומר על הוה בן שנה. ושער עוה נקרא אחר שנה ועוד יתבאר על זה במסכת פסח [פ"ח] מוסד שערות: עוד אני אומר אחר זה שהקרבנות מחלקין מדד אחד אל ד' מינים קרבן לצור או קרבן יחיד. וקרבן לצור דומה לקרבן יחיד. וקרבן יחיד דומה לקרבן לצור: אבנאם המין הראשון והוא קרבן לצור הן הקרבנות שמקריבין בכל יום וכל שבת וכל ר"ח ובחגים עליהם אין להוסיף ומתן אין לגרוש לדורי דורים: ומה שמקריבין בכל יום לעולם שני כבשים. והן עולות אחד בבקר ואחד בין הערבים והן הנקראים עולות התמיד בשם מוהלט. ומוסיפין עוד ע"ו בכל יום שבת שני כבשים. והן עולות אחר תמיד של שחר וקרבן המיד של בין הערבים. ומה שמקריבין כל יום שבת על ד' עולות לא פחות מזה. והשם המוספסין מן הנקראים מוסף שבת: ומקריבין בכל ר"ח מוסף על השני תמידים. פרים שנים ואיל אחד וכבשים בני שנה ז' כולן עולות ושער עוה אחד לחסחת. וכל אלו נקראים מוסף ר"ח לפי שהוא מוסף על התמידים. ומה שמקריבין כל ר"ח הן י"ב עולות ושער חסחת לא פחות מזה. ואם חל ר"ח להיות בשבת יהיה מנין העולות י"ז. שני תמידין ושני כבשים למוסף שבת ושער למוסף ר"ח ושער חסחת מכלל מוסף ר"ח: נמלא הכל פ"ו: וקרבנות הרגלים הן כמו שאמרנו תורה בימי חג המולד כל ז' ימים מקריבין בכל יום מוסף על השני תמידין ועל מוסף שבת בשבת כמו מוסף ר"ח וכן פרים שנים ואיל אחד כבשים ז' הרי כולן ז' עולות ושער חסחת ג"כ מקריבין בכל יום מו' הימים ומוסיפין עליהן ביום השני של חג המולד והוה יום הנפת העומר כבש לעוה: וביום עזרת מקריבין מוסף על התמידים ג' מינין מן הקרבנות האחד מהן והוא מוסף היום כמו מוסף ר"ח שהוא פרים שנים איל אחד ושבעה כבשים כולן עולות ושער חסחת כמו שיתבאר בתורה (ויקרא ז') שער לחסחת והמין ששם מקריבין עם שתי הלחם כמו שיתבאר בתורה (ויקרא כג) פר אחד אילים שנים שבעה כבשים כולן עולות ושער לחסחת ושני כבשים שלמים. ומאל כל מה שמקריבין ביום עזרת פ"ו כבשים עולות ושני כבשים שלמים וג' פרים שוה וג' אילים עולות ג"כ ושני שערי עוה חסחת נמלא הכל כ"ז: וביום ר"ה מקריבין מוסף על התמידים ומוסף) ראש חג המזכר. פר ואילו ושבעה כבשים כולן עולות ושער חסחת כמו מוסף ראש השנה בשוה. ומקריבין עוד שער

הקדמת הרמב"ם

להיות בכלל כישראל אלא בני דברים. מילה ועבולה והנאח קרבן. כמו שעשו ישראל ג"כ כשנכנסו צדק הזאת. שכל אותם הנניח במזבחים שקבע לכן תורת קרבן פסח. וזה שלא יאכל ממנו ערל [באמרו (שמות י"ב) וכל ערל לא יאכל בו] ועבול במדבר קודם מתן תורה והקריבו עולות ושולמים שנאמר (שם כ"ד) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו שולח וגו'. ואלו יומה לכן התורה. והקרבן שמקריב הגר הוא בן תורה או ב' בני יונה שנין עולות וזמן לזה מה שאמר רחמנא בפרשת שלח לך ובי יגור אחכם גר או אשר בחוככם לדורותיכם ועשה וגו' (במדבר ט"ו) וכחב צפסר"י מה ישראל לא בלא לצדית אלא בני דברים מילה ועבולה והנאח קרבן. אף הגרים כיוצא בזה. אי מה ישראל בדם עולה וזכאים שלמים אף הגרים כן ת"ל ועשה אשה. אמרת לא ולמד אישיו מן הדמים שכולה עולה לאשים ואין לך ממנו היתר אי אחת מוצא אלא עולת העוף. ר"ל שאין מוצא נכסים שיקחו בזה קרבן ואין נהנין בשום דבר מדמיהן אלא שורפין הכל ע"י המזבח וזאת עולת העוף בלבד. לפי ששולח בהמה עורה לכהנים. וסוף המאמר להביא פרידה אחת א"ל של מלינו פרידה קרבה בכל התורה. מכאן אמרו כל הקינין שצחורה חזין עולות חוץ משל גר שכלה כליל לאשים. ובהתקפת דבריות נאמר הביא עולות בהמה לכפורים יאל מנחות וכספים לא יאל. לא אמר כן אלא להקל עליו. והחלק השלישי שיתחייב קרבן על איזה ענין שיהיה בנכסיו. והוא הנכס ומעשר בהמה ושנין דומין לשלמים. אלא שמעשר בהמה אולקין אותו בעלים בירושלים כמו מעשר שני. והבכור אם היה חמים מקריבין אותו ואילו לא היה חמים כמו שיתבאר במסכת בכורות; וכן אם יבוא בעורים יקריב שלמים. כמו שיתבאר בפרק שני מנכורים: והחלק הרביעי שיתחייב בקרבן בהניע זמן ידוע ואותו הזמן הוא שלש רגלים. שכל אחד ואחד מישראל חייב ברנל קרבן עולה והוא הנקרא עולת ראיה וקרבן שלמים והוא הנקרא חגיגה ועליו אמר הכתוב (דברים ט"ו) החוג לה' אלוהיך. וקרבן שלמים שנים מלבד החגיגה והוא הנקרא שלמי שמחה. ועליו הוא אימר (שם) ושמחת בתוך. וכבר זכרנו דמי אלו השלשה קרבנות דביבוי ומישוש. ומי החיוב בהם. ואין יתחייב בהן. וזמן הקרבנות. בראשון וצ"ב מחגיגה. והן כלן חובה ר"ל הראייה והחגיגה והשמחה: אבנבם חגיגת י"ד והן השלמים שמקריב אותן היחיד ג"כ יום י"ד בניסן עם הפסח. שנאמר עליהן (שם) וזנחת פסח לה' אלוהיך לאן ובקר הם רשות כמו שביארנו בשני מספחים. ואם התלמוד קרא לחגיגה קרבן לצור לפי שהמון כולן מקריבין אותו. אבל אי שמתו אותו בחלקי קרבן יחיד לפי שמקריב אותו כל אחד בפני עצמו. ואינו דוחה לא אחת השבת ולא את הטומאה: והחלק החמישי שיתחייב עלו עולה דרך נדבה. והוא שיתחייב עלו נדבות נזירות לזמן ידוע או ידוע נדר או יתנדב נדבה. ואם יחייב עלו נדבות לזמן ידוע כשילום הזמן הקריב קרבן טהרה. והוא כשם בן שנתו לעולה וכשנה בה שנתה להקפאת ואילו לשלמים. והנדר הוא שיאמר הרי עלי עולה או הרי עלי שלמים. והנדרה הוא שיכין בעל הנדר לנדבת בעלי החיים ויית ידו זו ויאמר הרי זו עליה או הרי זו שלמים. וההפך שכן הנדר לנדבה כבר זכרנו אותו פעמים רבות. שהנדרים חייב באחריותו והנדרות אינו חייב באחריותו. והתורה שהוא אומר הרי עלי הודיה הוא קרבן שלמים. ועמו מנחה וכמו שיתבאר במנחות: ובמבוא שאמרתי לך יתבאר שאין אדם שאלו לידור ולא להתנדב חטאת ולא אשם. אבל מביא נדר ונדבה עולה ושולמים בלבד [כן העוף וכן בהמה]. וכבר הודעתין שאין שלמים באין] מן העוף. אלו הן כל קרבנות היחיד. והענין הכולל את כלן שאין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה: הבין השלישי הוא קרבן לצור דומה לקרבן יחיד. והוא ששם שנו ג"כ [הנגזל] והתירו דבר שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבוע ושגגו העם על פיהם ועברו כמו שביארנו בכורות חייבין חטאת. אם היתה שגגת עבודה זרה נתייבבו פר בן בקר לעולה ושעיר עזים לחטאת וזה הפר והשעיר חייבים בו כל שצט כמו שביארנו בכורות. ואלו השעירים נשרפין לפי (* וע"ש בכירות ח' ע"ג ט' ע"א.

הן חטאת לצור. ורחמנא אמר על פר העלם שזוה לשרפו כפירוש (ויקרא ד') חטאת הקהל הוא. ואמר כפירוש בנין אב לכל חטאת הקהל שירפו. ואלו שעירי חטאת נקראים שעירי עבודה זרה. לפי שצ"ד מזיחין אותן על שגגת עבודה זרה: ואם צ"ד שגגו בשאר מצות כמו שביארנו בכורות יהיה הקרבן שחייבין בו פר בן בקר לחטאת. וזהו הנקרא פר העלם [דבר] של לצור. לפי שנתחלת הפרשה אמר ועלם דבר. וקורין אותו במקצת מקומות פר הבא על כל המצות. והתורה אמרה עליו שישרף חייב בו ג"כ כל שצט וכשם כמו שביארנו בזהלחט הכרית ועל כן שמו המין הזה בקרבנות לצור לפי שנאמר בו (שם) והקריבו הקהל. [וגאמר] [במדבר ט"ו] ועשו כל העדה וכפר הכהן על כל עדת בני ישראל [וגאמר] (שם) ונסלה לכל עדת בני ישראל. והוא דומה לקרבן יחיד לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה [כמו קרבן יחיד]: והבין הרביעי קרבן יחיד דומה לקרבן לצור והוא קרבן פסח ששוחט כל אחד ביום י"ד בניסן כמו שביארנו בזהלחט פסחים: וכן פר חטאת ואילו העולה שמקריב בה"ג ציוה"כ. והוא שנאמר בו (ויקרא ט"ו) בואת יבא אהרן אל הקדש. וכבר נתבאר סדר כל זה ביומא. וזמנה שכתוב בתורה נשרפת הפר הזה דומה זה המין לקרבן לצור. לפי שהוא דוחה את השבת ואת הטומאה. מפני שעיקר הוא בדיע (תמורה דף י"ד) שכל קרבן שקבוע לו זמן דוחה את השבת ואת הטומאה. וכל שאין לו זמן קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה: ואל יטעה אחר ענין החגיגה שיש רשות להקריבה כל שבעת הימים. וכן עזרת יש לה חטומים כל ז' כמו שנתבאר בחגיגה ע"כ אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה: ובשאר חטאות מונה כל הקרבנות הנזכרים. תמוז שאין בכל קרבנות לצור נקבה בשום פנים אפי' כמה שדומה מן לקרבן יחיד ואין מכל חטאת האביר נשרפת אלא שעיר יוה"כ שחבירו שעיר המשלח. ושעירי עבודה זרה ופר העלם ושאר החטאות נאלקין לזכרי כהנים: וכן תמוז שכל חטאת יחיד נקבה. וזאתי שלם חטאות שכן זכרים אפי"פ שכן חטאת יחיד. והן השעיר שמקריב המלך אם שגג בדבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה. ופר הבא על כל המצות שמקריב אותו כהן משיח על שגגתו. ופר יוה"כ: וכן יתבאר לך שאין שורפין מכל חטאות היחיד אלא פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ. והשאר כולם יאכלו: וכן יתבאר לך שאין בכל קרבנות לצור חטאת ממין האלן ולא עולה ממין העזים: וכן אין בכל קרבנות (היחיד) חטאת ממין הבקר. וזאתי פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ. ושימך שרפין כליל כמו שביארנו: נמצא הדין העולה בדיעו מאשר מינו. שכל חטאת יחיד האכל והיא נקבה ולא תהיה ממין הבקר וזאתי שעיר שהיא הוא זכר ופר הבא על כל המצות ופר יום הכפורים שהם זכרים וממין הבקר. ושם שרפיים. ולכן קראו אותו פר הבא על כל המצות. לפי שאמר בו הכתוב (שם ד') נפש כי חטאת בשגגה מכל מצות ה' וגו'. וכן [בגל] כל הקרבנות המקריבים מבעלי חיים שנוהגים בו לדורות כאשר זנו ה' ית'. והם נקראים בשם אחד בולל אותן והוא זכאים: והדברים הכוללים אותם על פי שינוי מיניהם הוא שאין מקריבין אותן מבעלי חיים. ועוד מזכיר בסדר הזה המומין. ואין מקריב מן שום דבר ע"י המזבח אלא כהן כשר ששם מכל המומין בתכלית השלימות. ועוד יתבאר לך ג"כ זה בסדר הזה. ואין מקריבין מהם שום קרבן אלא ציום שנאמר (שם ז') ציום אותו זה בני ישראל ואמר (זכאים דף ג"ה). ציום ולא צליה. ואין מקריבין שום קרבן מהם אלא במקדש באיזה מקום שיהיה במקדש והואיל והודיענו רחמנא בתורה (ד"ה ג') שהמקום הרמוז אליו הוא הר המוריה אין רשות להקריב בכל הארץ וזאתי בירושלים. ובמקום הרמוז בהר המוריה בלבד מכל ירושלים כמו שנתבאר במסכת מדות: ולפי שיש הפרס בין קתן לקתן בדברים רבים המשמשים בעבודתם. ובפסוליהן הכוללים בכל מין ומין. חוקרין במסכת האתה שהיא מסכת זכאים על רובם. ובמקומות אחרים ממסכתות אחרות מזה הסדר:

הקדמת תוספת יום טוב

כבודך מבורך. ויתן לך די מחסורך. עד שיבולו שפחותיך מלומר די ואין בו טורח. אלא שאין מברכין עד שיאית ויהיה. שאם אין כל אינו נענה. כדאשכחן באסור שמן. ויאמר אמן. והפרשתי ממאודי. מעט כאשר בא בדי. ונתחיו לו לנמה אחת בקדיה אפים. וברוב ברבות מאלהי השמים. ויען ויאמר ישר כהן כאשר דברת. יקם ד' דברו הטוב אשר גזרת אמרת. או באתי בניגילת ספר כתובים בו הנהרות לראותו בשקידה מבלי שהות. וכראותיו דלתי ששהי כעל כל הון. כי מאלתי לי און. שמתוך כותלי מכתבו דברתי. גזרתי אמרתי לא מן הכס כנחות הוא זה. כאשר עין כל משרים יתוה. שלשעמים נתחלפו כמה שיעות וענינים. בפנים מפנים שונים. אבל היא נוסחא ומהדורא אחרת. והרמב"ם עלמו באהרונה עשהא קאמינא. על כן מידי דברי זה ועל שפתי אשאה. בשם [וסכת] ארץ ישראל אקראיה. ולפעמים כפימי חזי יתה ארשמינה. ען כי מארץ הקדושה היא מולאת ואלו הובאה. לכן יפה אף נאה להעלותה על ראש שמהתי. בפקודי ה' הישרים אשר נם דברתי. וזהו בסחוי בקוגי ותהא תקופתי. עד לא תמות ותהא אחריתי לראות בנהמתה. ולקבוע שם בית דירתי. אמן ואמן:

אמר יום טוב. הלה"ה פי ידבר. שנאמר הייתי יושב ומחבר. מהדורא בתרא דמיקין. וכבר היו דפוסין וחוקיקין. סדרי זרעים מועד ונשים. כאשר המה בדורים כשמלה מפורשים. בא אלי ממרחק באינה סוחר. את פני היה מבקש ושחר. הוא החכם השלם מהר"ר יהודה לייב (אשר הדקים תקוין שבת מהאר"י ז"ל) בן האלון מהר"ר דוד הכהן ז"ל מתובני עיר בודן. ויאמר אלי את חבורך ראייתי. ובתוכו קרייתי. אף שפתי. אף כדבש נופת ופג. ככה נפשי בו חתעדן ותועגנו. על כן אתה בחתי. ולשחק פקד יאלתי. כתבורה להביא לפתך. תתמה בה למראה עיניך. מאשר ידעת כי פירוש המשניות להרמב"ם היוחס מועתקים. בבוקה ומבוקה המה מבוקים ומבולקים. והנה הגם בדי שלשה סדרים מוהים ומדוקקים. כראי מוקים. זרעים קדשים ופירות גם מסכת אבות. בהם ינולו הקפשות וישמחו הקנבנות. אך למחסור מהם חולין גדה וצרכות. מעשה ומעשיו יהיו כולם לך לנמה בשופע שמוחת. ואמי ברוב תודה. לאלקי מרום הייתי מודה. אשר לך ימיני. וכבר לטכר סיעתי. אשמח זה. לאיש הלוה. הוא החכם שזכרתי. אמור אמרתי. מאל מערכה עזרך. יתי